

نسبت فتوت نامه و هنر

تنظیم: علیرضا کریمی

www.arkarimi.ir

- ردپای پیروی از اصول اخلاقی و انسانی و شکل‌گیری روحیه جوانمردی و مردانگی در همه فرهنگها قابل مشاهده است؛
- نخستین پیمان جوانمردی بین پیامبر اکرم (ص) و جوانان مکه با نام «حلف الفضول» به معنای پیمان جوانمردان منعقد شد.
- مضمون دستگیری از مظلومان و ستم‌دیدگان در این پیمان نهفته شده است؛

- روحیه هم پیمانی در دوره های بعدی تاریخ اسلام برای رفع تبعیض و ستم ایجاد می شود؛
- در ایران برای این هدف انسانی، حلقه جوانمردان و عیاران شکل می گیرند.
- فتی، جوانمرد، فتیان، جوانمردان و فتوت، جوانمردی معنا شده است.
- روحیه ظلم ستیزی همراه منش پهلوانی، آمیزشی از رزم و معنویت را یکجا جمع می کند.

- تلاش فتیان برای انتساب خویش به اولیای الهی، پیامبران، امامان و پیشوایان دینی
- اشاره آیات قرآنی به جوانمردان مانند، اصحاب کهف، ابراهیم، یوشع و یوسف (علیهما سلام)
- عبدالرحمن السلمی از نخستین نویسندگان «فتوت نامه ها» است

هابیل به فتوت مقبول افتاد چنان که قابیل از آن مردود شد، شیث حق فتوت را ادا کرد و از هر پلیدی آن را بپیراست. ادريس بدان به جایگاه عالی رسید و از نیرنگ ابلیس رهایی یافت؛ زاری نوح به محبت فتوت افزود و نور آن به وی تابید. عاد به فتوت نامیده شد و از ناپاکی رست. هود به فتوت نیک شد و با فتوت به عهدها وفا نمود، صالح به فتوت از زشتی ها نجات یافت و ابراهیم لقب فتی گرفت و بت ها و پیکره ها را سرنگون کرد پیامبر خاتم (ص) با فتوت به پیروزی درخشان رسید و برادر و پسرعمویش امیرالمؤمنین علی (ع) را امین قرار داد.

- نمایش ایستادن خورشید
- به درخواست یوشع نبی
- اثر گوستاو دوره قرن ۱۹

- ارتباط نزدیک مشاغل و اصناف با فتوت نامه ها و به کارگیری اصول انسانی و اخلاقی در کار
- استحکام حرفه ها (حرف) با دستگاه نظارت باطنی و درون زا
- رد پای این قواعد در شاهکارهای هنر اسلامی
- عدم توان در تفکیک بعد حرفه ای و تخصصی هنر اسلامی از روح عرفانی و ریاضت کش هنرمند.
- باور هانری کربن به برداشته شدن این جریان الهی از هنر ایرانی از عهد قاجار و احزاب سیاسی مشروطه

تصویر گروهی از دانشمندان و استادان در دوره قاجار
 دانشمندان و استادان در دوره قاجار

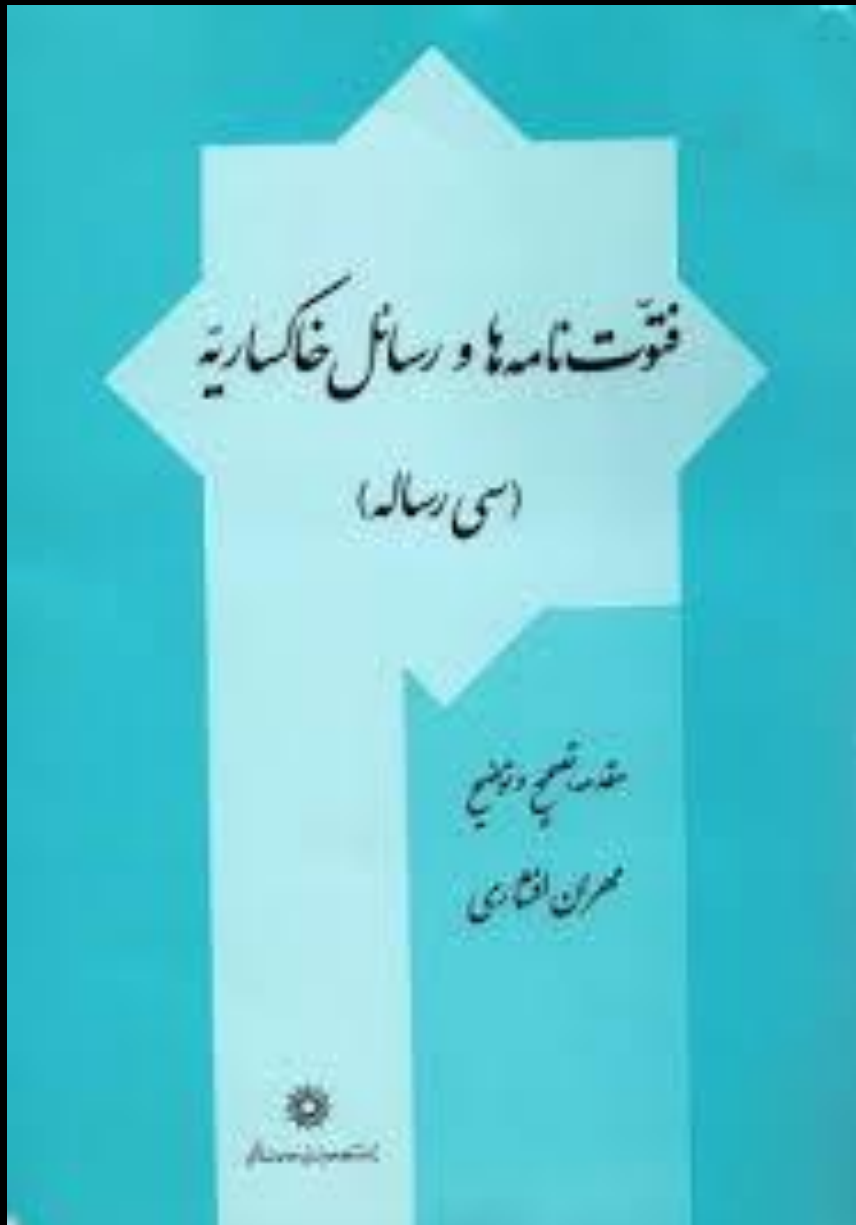

- تفکیک هنرها از حیث اعتبار یا جواز فعالیت به نسبت دارابودن فتوت نامه
- باور به اینکه برخی صنوف و حرف که شایسته جوانمردان نیست جواز فعالیت هم ندارد
- صنوف بدون فتوت نامه به نقل از ابن معمار بغدادی (قرن ۷):
- صورتگری، قصه گوئی، نی نوازی، شعبده گری، دلچک بازی، خنیاگری و رامشگری
- فتیان، فتوت را با مضامینی چون از خود گذشتگی، خدمت به خلق و دوری از فسق و گناه می دانستند، از این رو ورود به برخی از اقسام هنر را روا نمی داشتند

- بنابراین بسیاری از هنرهای بدون فتوت نه در میان عامه بلکه در دربار دنبال و حمایت می شد
- نکته: این چنین نبوده که تمام آثار هنری یک رشته که از فتوت نامه برخوردار است موجه بوده باشد؛ چه عکس این حالت هم موجود بوده و هست.
- انحراف برخی فتیان با نام عیاران از جمله آنست.
- برخی حرف مانند: خطاطی، کتاب آرایی، کتیبه نویسی مسجد، معماری مسجد و تلاوت قرآن به طور قطع دارای فتوت نامه و در سایر حرف، این رسایل غیر مستقیم دنبال می شود.
- صاحب حرفی همچون: آوازه خوانان و نوازندگان با جریان فتوت ناسازگار شمرده می شد.
- اضافه شدن فتوت نامه برای حرفی چون: معماری، قصابی، طباحی، کفشدوزی و سلمانی از صفویه

- فتوت نامه سلطانی:
- نوشته مولانا حسین واعظ کاشفی سبزواری
- به اهتمام محمد جعفر محبوب
- بنیاد فرهنگ ایران ۱۳۵۰
- فقیه، منجم و ریاضی دان قرن ۹ و ۱۰ ه.ق

- فتوت نامہ ها و رسائل خاکساریہ: سی رسالہ
- به اهتمام مہران افشاری
- در باب تصوف، آداب و اعمال
- پژوهشگاہ علم انسانی و مطالعات فرهنگی

• يعقوب ليث صفارى •
• 247-265 هـ.ق •